

ośrodek ewaluacji

**Badanie ewaluacyjne
dotyczące Rządowego
Programu na lata 2014-2016
„Bezpieczna i Przyjazna Szkoła”**

raport końcowy

 OŚRODEK EWALUACJI
Spółka z o.o.
00-187 Warszawa, ul. Nalewki 5/40
tel./fax (0-22) 831 48 29
regon 015682120, NIP 525-229-28-32

Warszawa, 30 grudnia 2014 r

Spis treści

1. WPROWADZENIE	3
2. O PROGRAMIE	3
3. METODOLOGIA	5
3.1. Przedmiot badania i cele	5
3.2. Kryteria badawcze.....	6
3.3. Pytania kluczowe	6
3.4. Metody badawcze	7
4. ANALIZA DANYCH	9
4.1. Matryca logiczna Programu „Bezpieczna i Przyjazna Szkoła”	9
4.2. Wybrane kwestie dotyczące konkursów ofert w poszczególnych województwach	37
4.3. Zarządzanie realizacją Programu	47
4.4. Mocne i słabe strony Programu	61
4.5. Monitoring programu	63
5. WNIOSKI I REKOMENDACJE	66

1. WPROWADZENIE

Przedstawiamy raport końcowy z badania ewaluacyjnego Rządowego programu na lata 2014-2016 „Bezpieczna i Przyjazna Szkoła” realizowanego w 2014 roku na poziomie centralnym i w województwach.

Serdecznie dziękujemy wszystkim respondentom, którzy wzięli udział w badaniu, za otwartość i gotowość dzielenia się z nami swoimi opiniami.

Zespół badawczy:

Magda Szostakowska (kierownik)

Małgorzata Leszczyńska

Iwona Pogoda

Barbara Szczerbińska

Skróty użyte w raporcie:

Program

Program Rządowy „Bezpieczna i Przyjazna Szkoła”

Województwo

Wojewoda realizujący zadania na swoim terenie

Projekt/projekty

Projekty przyjęte do realizacji w wyniku rozstrzygnięcia konkursów na zadania publiczne na poziomie centralnym i w wojewódzkich

W raporcie używane są cytaty z wypowiedzi respondentów. Oznaczone są w tekście kursywą.

2. O PROGRAMIE

Przyjęty Program jest kontynuacją realizowanego programu o tym samym tytule w latach 2008-2013.

Program „Bezpieczna i przyjazna szkoła” zakłada, że warunkiem zmniejszania agresji i przemocy w szkole jest m.in. kształtowanie prawidłowych relacji i przyjaznego klimatu społecznego w środowisku szkolnym opartym na wzajemnym szacunku i zaufaniu uczniów, nauczycieli i rodziców oraz otwartości szkoły na współpracę ze środowiskiem zewnętrznym.

Przy konstruowaniu Programu wykorzystano założenia i wskazania psychologii pozytywnej i pozytywnej profilaktyki koncentrującej się głównie na rozpoznawaniu i wzmacnianiu zasobów i potencjału szkoły.

Program „Bezpieczna i przyjazna szkoła” jest odpowiedzią na dezyderat nr 8 Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu RP, skierowany do Rady Ministrów w sprawie kontynuacji Rządowego Programu na lata 2008-2013 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”. Rada Ministrów 21 lutego 2014 r. przyjęła stanowisko wobec dezyderatu, w którym wskazano, że Rządowy Program na lata 2008-2013 „Bezpieczna i przyjazna szkoła” powinien być kontynuowany.

Głównym celem programu jest zwiększenie skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkołach i placówkach. Cele szczegółowe to kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki, zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży, promowanie zdrowego stylu życia.

Zadania Programu na poziomie centralnym są finansowane lub dofinansowane w ramach udzielanych dotacji (rezerwa celowa poz. 26 w budżecie państwa, w wysokości 6 mln zł w 2014 r., a w kolejnych nie wyżej niż 6 mln zł rocznie) oraz zakupu usług i realizowane przez organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Zadania Programu na poziomie wojewódzkim są finansowane lub dofinansowane w ramach udzielanych dotacji i realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, na podstawie porozumień zawartych z wojewodą, oraz organizacje pozarządowe.

Koordynatorem Programu jest Minister Edukacji Narodowej, który powołał Zespół Koordynujący. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Komendy Głównej Policji, Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Głównego Inspektoratu Sanitarnego, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Rynku Rolnego. Do Zespołu jako eksperci zostali zaproszeni przedstawiciele Komendy Głównej Ochotniczych Hufców Pracy oraz Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej.

Zespół Koordynujący pełnić ma rolę opiniodawczo-doradczą wobec Ministra Edukacji Narodowej w zakresie zadań realizowanych centralnie, jak również ma dokonać oceny efektów działań centralnych oraz rekomendować projekty do Banku Dobrych Praktyk – zbioru sprawdzonych rozwiązań w zakresie zwiększenia skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkołach i placówkach.

Oczekiwane rezultaty Programu:

1. Zwiększenie liczby działań, potencjału i zasobów szkół na rzecz tworzenia bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły, zwiększenie poczucia akceptacji uczniów, zmniejszenie wykluczenia społecznego, wzrost kompetencji wychowawczych rodziców, zwiększenie otwartości szkoły na współpracę z instytucjami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły w środowisku lokalnym
2. Ustabilizowanie trendów lub zmniejszanie zakresu i nasilenia problemów oraz zachowań problemowych dzieci i młodzieży, zmniejszenie poziomu agresji i przemocy, cyberprzemocy, zmniejszenie używania substancji psychoaktywnych, uzależnienia od gier komputerowych, Internetu, podniesienie umiejętności uczniów w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku cyfrowym, w szczególności w środowisku tzw. nowych mediów, zwiększenie efektywności działań w zakresie rozwiązywania kryzysów rozwojowych oraz życiowych dzieci i młodzieży;
3. Zwiększenie zaangażowania szkół i placówek na rzecz upowszechniania zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodziców, zwiększenie zaangażowania szkół w zakresie kształtowania u uczniów prawidłowych nawyków dbania o zdrowie własne i innych.

Informacje za: www.men.gov.pl

3. METODOLOGIA

3.1. Przedmiot badania i cele

Koncepcja badania odnosi się do 3 lat wdrażania Programu. Obecny raport realizuje pierwszy etap koncepcji badawczej.

Cele badania:

1. Ocena skuteczności programów lokalnych w poszczególnych województwach, oraz innych działań o charakterze centralnym związanych z realizacją Programu (w roku 2015 i 2016).

2. Ocena mechanizmów działania Programu.
3. Wypracowanie rekomendacji służących konstruowaniu kolejnych instrumentów wsparcia.

Proponujemy, by badanie miało następującą logikę przedstawioną na schemacie:

Badanie obejmować więc będzie trzy poziomy: centralny, regionalny oraz lokalny. Będzie łączyło w sobie zarówno zebranie opinii od szerokiego spectrum projektodawców, jak i poznanie lokalnych kontekstów i uwarunkowań poszczególnych działań.

3.2. Kryteria badawcze

W badaniu zastosowano następujące kryteria:

- **Trafność** – rozumiana jako spójność dokumentów strategicznych z regulacjami prawnymi i przedstawiona diagnozą
- **Użyteczność** – kryterium oceniające, w jakim stopniu, wypracowane w Programie i projektach działania są adekwatne do potrzeb odbiorców wsparcia
- **Skuteczność** – kryterium oceniające, w jakim stopniu zaproponowane wskaźniki mogą sprzyjać skutecznemu wyborowi programów lokalnych w przyszłości oraz być wskazówką dla projektodawców na temat konstruowania projektów.
- **Trwałość** – (dla badania w 2016r.) - rozumiane jako prognoza w jakim stopniu produkty i efekty projektów będą miały trwały charakter po zakończeniu Programu

3.3. Pytania kluczowe

Sformułowano następujące pytania badawcze:

- 1) Na ile realizowane działania są spójne z celem głównym i celami szczegółowymi Programu?
- 2) Jak można ocenić logikę interwencji w kontekście aktualnego stanu wiedzy o bezpieczeństwie w szkole i o skuteczności działań zwiększających bezpieczeństwo?

- 3) Czy alokacja środków finansowych na poszczególne działania Programu była adekwatna do rozwiązywania problemów bezpieczeństwa w szkole?
- 4) Czy wsparcie zostało skoncentrowane w tych typach szkół i środowisk lokalnych, w których natężenie problemów związanych z bezpieczeństwem w szkole jest najpoważniejsze? Jak należy ocenić kryteria wyboru ofert?
- 5) Jaka była skuteczność współpracy z decydentami wojewódzkich zespołów koordynujących i Zespołu Koordynującego przy Ministrze Edukacji Narodowej w realizacji Programu?

3.4. Metody badawcze

Badanie przeprowadzono z wykorzystaniem jakościowych i ilościowych metod badawczych. Dobór metod wynika z celów badania oraz pytań kluczowych, a także z proponowanego przez Zamawiającego czasu realizacji badania.

	METODY ILOŚCIOWE	METODY JAKOŚCIOWE
Typowe formy	Wywiady telefoniczne i audytoryjne, wywiady kwestionariuszowe CATI, ankiety bezpośrednie i kwestionariuszowe PAPI	Analiza dokumentów, Obserwacja, wywiady indywidualne, zogniskowane wywiady grupowe, studium przypadku.
Koncepcja rzeczywistości społecznej u podstaw metodologii	Rzeczywistość istnieje w sposób obiektywny i niezależny od wszystkich uczestników życia społecznego.	Rzeczywistość społeczną konstruują uczestnicy życia społecznego – jest taka, jaką widzą (tworzą) ją poszczególni aktorzy.
Zakres ustaleń badawczych	- wnioskowanie na podstawie zgromadzonych danych o całej populacji	- opis dotyczący konkretnych osób czy sytuacji - eksploracja problemów i środowisk - zrozumienie postaw i motywacji

Strategia badawcza	Ścisłe ustrukturyzowana - jednoznacznie określona procedura badawcza, której jasność i uzasadnienie poszczególnych etapów jest warunkiem poprawności	Luźno ustrukturyzowana - elastyczność, możliwość dokonywania zmian i przeformułowywania problemów i pytań pod wpływem informacji uzyskiwanych w trakcie badania
Charakter danych	„twarde”, „porównywalne”	„miękkie”, „bogate”, „głębokie”
Pozycja badacza w stosunku do przedmiotu badania	<i>Outsider</i> - obserwator zdystansowany, zewnętrzny, niezależny wobec badanego przedmiotu.	<i>Insider</i> - bliski i bezpośredni kontakt z badanymi, interakcja między badaczem i badanym.
Podstawowe zalety metody	Rzetelność - otrzymywanie spójnych wyników za pomocą tego samego miernika. Powtarzalność – możliwość dokonywania porównań w czasie.	Trafność - uzyskiwanie wyników, które są adekwatnym odbiciem badanego zjawiska. Kontekstualność – uwzględnienie lokalnych, jednostkowych uwarunkowań.

Badanie opiera się na metodologii mix-mode – czyli pozwala łączyć walor badań jakościowych i ilościowych.

Poniżej w tabeli znajduje się lista metod badawczych, zastosowanych w badaniu, wraz z informacjami na temat realizacji części badawczej:

Tabela 1: Narzędzia badawcze.

Rok realizacji	Metoda/ Technika	Respondenci/próba	Liczba
2014	Analiza dokumentów	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentacja konkursowa w Programie Dane z monitoringu Programu Dostępne opracowania podsumowujące/ewaluacyjne działań szkoleniowo-konferencyjnych realizowanych przez ORE ze strony www 	1
	Pogłębiony wywiad	<ul style="list-style-type: none"> Przedstawiciel koordynator Programu w MEN 	1

indywidualny IDI		
Ankieta wspomagana elektronicznie CAWI	<ul style="list-style-type: none"> Przedstawiciele Zespołu Koordynującego Program przy ministrze (ze względu na przedłużenie dyskusji podczas spotkania ustalono wspólnie, iż wywiad zostanie zamieniony na ankietę elektroniczną skierowaną do wszystkich członków Zespołu) <p>Zwrot ankiety - 5 osób.</p>	1
Ankieta wspomagana elektronicznie CAWI	<ul style="list-style-type: none"> Wojewódzcy koordynatorzy Programu <p>Zwrot 16 osób</p>	1
Matryca logiczna	<ul style="list-style-type: none"> Dokumenty strategiczne wskazane w Programie na str 3-4 ustawy i strategię za: http://www.bip.men.gov.pl/images/stories/NZ/2014_365_Uchwala_RM.pdf Program Przyjazna i Bezpieczna Szkoła Informacje o konkursach ogłaszanych przez wojewodów 	1

4. ANALIZA DANYCH

4.1. Matryca logiczna Programu „Bezpieczna i Przyjazna Szkoła”

Niniejszy rozdział dotyczyć będzie logiki wdrażanego Programu. Kolejne tabele w precyzyjny sposób pokazują czy cele – rezultaty i wskaźniki wzajemnie się uzupełniają. W konsekwencji analiza taka pozwoli wyciągnąć wnioski czy podejmowane działania mają szanse wspierać realizację założonych w Programie celów.

Cel główny Programu: Zwiększenie skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkołach i placówkach					
Cel szczegółowy 1: Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki		Wskaźniki		Rezultat: Zwiększenie liczby działań, potencjału i zasobów szkół i placówek na rzecz tworzenia bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki	
Cele operacyjne:	Rezultaty	Wskaźniki	Zadania	Komentarz eksperta	jeśli potrzeba
1.1. Budowanie pozytywnych relacji społecznych.	1) zwiększenie poczucia akceptacji uczniów i wychowanków w społeczności szkolnej;	1) odsetek uczniów klas I i IV w szkołach podstawowych, klas I w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych oraz wychowanków grup wychowawczych, uczestniczących w zajęciach integrujących w szkole i placówce;	1) prowadzenie zajęć integrujących w klasach, w szczególności w klasach początkowych każdego etapu edukacyjnego, oraz w grupach wychowawczych;		
1.2. Rozwijanie kompetencji społecznych uczniów i wychowanków oraz wspieranie prawidłowego rozwoju osobowości dzieci i młodzieży.	2) wzrost umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów i wychowanków;				
1.3. Uspokojenie szkoły i placówki i integrowanie środowiska szkoły i placówki, w tym uczniów i wychowanków z niepełnosprawnościami, przewlekłe choroby,	3) zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego;				
	4) zwiększenie odsetka uczniów i wychowanków zaangażowanych w działania kulturalne, sportowe i społeczne w środowisku szkolnym i	2) odsetek uczniów i wychowanków uczestniczących w zajęciach lub programach rozwijających	2) upowszechnianie idei akceptacji różnorodności uczniów i wychowanków ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, odmiennych kulturowo i językowo, wielojęzycznych oraz idei bezpiecznej i efektywnej edukacji włączającej uczniów i wychowanków		

i nazwa "robocza" przypisana przez eksperta, adekwatnie do poziomu celu (jako niższy od celu szczegółowego.) chociaż sposób formułowania i poziom ogólności nie odpowiada kryteriom celu operacyjnego

<p>odmiennych kulturowo i wielojęzycznych.</p> <p>1.4. Rozwijanie potencjału szkół i placówek w zakresie bezpiecznego funkcjonowania uczniów i wychowanków, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.</p> <p>1.5. Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczycieli, wychowawców i rodziców.</p> <p>1.6. Zwiększanie pozycji i roli rodziców w szkole i placówce.</p> <p>1.7. Zwiększanie współpracy z podmiotami i instytucjami, które mogą wspierać działania szkoły i placówki w środowisku lokalnym</p>	<p>lokalnym, w tym w wolontariacie;</p> <p>5) zwiększenie kompetencji w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli i wychowawców;</p> <p>6) wzrost kompetencji wychowawczych rodziców;</p> <p>7) wzrost aktywności rodziców w procesach podejmowania decyzji w szkole i placówce oraz w ważnych wydarzeniach i działaniach na rzecz tworzenia bezpiecznej i przyjaznej szkoły i placówki;</p> <p>8) uspołecznianie szkoły i placówki przez większą aktywność nauczycieli, wychowawców, rodziców, uczniów i wychowanków na rzecz szkoły i placówki;</p> <p>9) zwiększenie otwartości szkoły i</p>	<p>umiejętności i psychologiczne i społeczne, w tym w zajęciach pozalekcyjnych;</p> <p>3) liczba udzielonych porad psychologiczno-pedagogicznych w szkołach i placówkach;</p> <p>4) odsetek uczniów i wychowanków zaangażowanych w działania w środowisku lokalnym, w tym sportowe, kulturalne, społeczne oraz wolontariat;</p> <p>5) odsetek nauczycieli i wychowawców uczestniczących w szkoleniach z zakresu udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, kompetencji wychowawczych (w tym z</p>	<p>niepełnosprawnościami;</p> <p>3) organizowanie i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i placówkach dla uczniów, wychowanków, rodziców, nauczycieli, wychowawców;</p> <p>4) upowszechnianie programów edukacyjnych i działań alternatywnych do zachowań ryzykownych, rozwijających umiejętności psychologiczne i społeczne uczniów i wychowanków, promowanie wolontariatu;</p> <p>5) angażowanie uczniów i wychowanków w procesy podejmowania decyzji w szkole i placówce, aktywizacja samorządów uczniowskich i innych form działalności uczniowskiej;</p> <p>6) doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców umożliwiających budowanie</p>
--	---	--	---

	<p>placówki na współpracę z instytucjami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły i placówki w środowisku lokalnym.</p>	<p>zakresu interpersonalnej) i profilaktycznych;</p> <p>6) liczba zajęć edukacyjnych dla rodziców zorganizowanych przez szkołę i placówkę;</p> <p>7) odsetek rodziców zaangażowanych w działania na rzecz szkoły i placówki;</p> <p>8) liczba instytucji i podmiotów współpracujących ze szkołą i placówką w środowisku lokalnym na rzecz budowania zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkolnego.</p>	<p>pozytywnych relacji z uczniami i wychowankami i ich rodzicami, w tym kompetencji z zakresu komunikacji interpersonalnej</p> <p>7) doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów i wychowanków ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym;</p> <p>8) doskonalenie umiejętności nauczycieli i specjalistów oraz innych pracowników szkoły i placówki w zakresie bezpiecznego funkcjonowania w szkole i placówce uczniów i wychowanków, w tym uczniów i wychowanków ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, oraz prowadzenie edukacji uczniów i wychowanków w tym zakresie;</p> <p>9) upowszechnianie programów</p>	
--	---	--	---	--

			<p>edukacyjnych i szkoleń rozwijających kompetencje wychowawcze rodziców;</p> <p>10) włączenie rodziców w procesy podejmowania decyzji w szkole i placówce oraz w ważne wydarzenia i działania na rzecz tworzenia bezpiecznej i przyjaznej szkoły i placówki;</p> <p>11) tworzenie warunków do uspołeczniania szkoły i placówki i poszerzania współpracy z instytucjami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły i placówki w środowisku lokalnym.</p>
--	--	--	--

Cele zapisane w Programie jako środek do realizacji **Celu szczegółowego 1²**, nazwane na potrzeby badania celami operacyjnymi (poz.1.1 do 1.17), są spójne z **Celem szczegółowym nr 1**. Ich osiągnięcie doprowadzi do zrealizowania **Celu szczegółowego nr1**. Wyniki (dla 7 celów) są bezpośrednio powiązane z celami operacyjnymi. Brakuje jednak wartości docelowej wskaźników określających planowany do uzyskania poziom rezultatów.

² **Cel szczegółowy nr 1:** Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki

© 2014 Copyright Ośrodek Ewaluacji Sp. z o. o.

Zastosowanie numeracji rezultatów spójnej z numeracją celów operacyjnych dla **Celu szczegółowego nr 1** (także pozostałych dwóch celów szczegółowych) uczyniłoby zapisy Programu bardziej czytelnymi dla odbiorcy, szczególnie dla podmiotów składających oferty na realizację zadania na poziomie województwa (większość ogłoszeń o konkursach ofert w województwach zawiera odniesienia bezpośrednio do Programu).

W Programie zapisano wskaźniki w nawiązaniu do zadań (Wskaźniki realizacji zadania³) i stanowią one wskaźniki produktu, nie mogą więc być odczytane jako wskaźniki rezultatu. Dla Zadania 5) i 8) nie sformułowano wskaźników. Dla wskaźników na poziomie zadań nie została określona ich docelowa wielkość, co w przyszłości utrudni ocenę powodzenia realizacji Programu.

Dla zwiększenia czytelności i ułatwienia zrozumienia zapisów Programu warto także zastosować numerację zadań i przypisanym im wskaźników tak, by widać było ich wzajemne powiązania.

W Programie cele, zadania i wskaźniki ich realizacji oraz zakładane rezultaty opisane są w trzech odrębnych w punktach/rozdziałach (cele: VI, zadania i wskaźniki odp. dla celów 1, 2 i 3: IX, X, XI oraz rezultaty: XIII). Utrudnia to odbiorcy śledzenie spójności logicznej i związku między podejmowanym działaniem (zadaniem), osiąganym dzięki niemu rezultatom i przybliżaniu się do postawionego celu (perspektywa realizatora zadania) lub celem, spodziewanym rezultatem i działaniem (zadaniem), które do niego doprowadzi (perspektywa planisty).

Cel szczegółowy nr 2: Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży	Rezultat: Ustabilizowanie trendów lub i nasilenia problemów i zachowań i młodzieży		zakresu dzieci
	zmniejszanie problemowych	eksperta	
Cele operacyjne:	Rezultaty	Wskaźniki	Zadania
			Komentarz eksperta jeśli potrzeba

³ Punkt/Rozdział IX, X, XI Programu

<p>2.1. Profilaktyka agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy.</p>	<p>2.1. Zmniejszenie poziomu agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy:</p> <p>1) podniesienie kompetencji uczniów i wychowanków z zakresu przeciwdziałania przemocy, <u>rozwiązywania konfliktów</u>, podejmowania interwencji profilaktycznych, reagowania w sytuacjach kryzysowych;</p> <p>2) zwiększenie wiedzy prawnej uczniów i wychowanków, kompetencji interpersonalnych, w tym <u>umiejętności rozwiązywania konfliktów</u>, stosowania mediacji, negocjacji, podejmowania zachowań asertywnych;</p> <p>3) zwiększenie aktywności uczniów i wychowanków w zakresie przeciwdziałania agresji i przemocy w ramach programów profilaktyki rówieśniczej;</p> <p>4) podniesienie kompetencji nauczycieli i wychowawców w</p>	<p>1) odsetek szkół i placówek realizujących programy z zakresu:</p> <p>a) mediacji i negocjacji rówieśniczej,</p> <p>b) pomocy koleżeńskiej w nauce,</p> <p>c) rówieśniczych doradców,</p> <p>d) rówieśniczych mediatorów;</p> <p>2) odsetek uczniów i wychowanków uczestniczących w zajęciach z zakresu edukacji prawnej;</p> <p>3) odsetek szkół i placówek, w tym MOW i MOS, realizujących programy z poziomu profilaktyki wskazującej, adresowane do uczniów i</p>	<p>1) opracowanie i upowszechnianie zbioru oczekiwań, zasad i reguł, dotyczących zachowania w środowisku szkolnym, oraz konsekwencji ich nieprzeżyczenia – we współpracy z uczniami i wychowankami i ich rodzicami;</p> <p>2) podtrzymywanie pozytywnych tradycji szkoły i placówki, przekazywanie wartości społecznych i norm prosocjalnych;</p> <p>3) wdrażanie w szkole i placówce programów profilaktycznych ukierunkowanych na rozwiązywanie konfliktów z wykorzystaniem metody mediacji i negocjacji;</p> <p>4) realizacja programów rówieśniczych, takich jak: pomoc koleżeńska w nauce, rówieśniczy doradcy czy rówieśniczy</p>	<p>Zwiększenie kompetencji uczniów i wychowanków z zakresu rozwiązywania konfliktów pojawia się w rezultacie 1) i 2) – dublowanie oznaczone podkreśleniem na niebiesko w kolumnie rezultaty</p>
---	---	---	---	---

	<p>zakresie przeciwdziałania przemy, rozwiązywania konfliktów, podejmowania interwencji profilaktycznych, reagowania w sytuacjach kryzysowych;</p> <p>5) podniesienie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie pracy z uczniami i wychowankami z utrwalonymi zachowaniami agresywnymi;</p> <p>6) zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie stosowania szkolnej interwencji profilaktycznej oraz zagadnień prawnych dotyczących problematyki przemy i konsekwencji jej stosowania;</p> <p>7) zwiększenie bezpieczeństwa w szkole i placówce i na terenie wokół szkoły i placówki we współpracy z policją i strażą gminną (miejską), jak również przez stosowanie procedur reagowania w sytuacjach</p>	<p>wychowanków z utrwalonymi zachowaniami agresywnymi, wymagających interwencji i dalszych działań korekcyjnych, edukacyjno-terapeutycznych;</p> <p>4) liczba opracowanych publikacji dla nauczycieli i wychowawców z zakresu przeciwdziałania przemy, w tym cyberprzemy, lub nakład materiałów drukowanych;</p> <p>5) liczba szkoleń dla nauczycieli i wychowawców z zakresu przeciwdziałania przemy, w tym cyberprzemy, na których zostaną upowszechnione materiały metodyczne;</p>	<p>mediatorzy;</p> <p>5) prowadzenie zajęć z zakresu edukacji prawnej dla uczniów i wychowanków, dotyczących m.in. konsekwencji prawnych stosowania różnych form przemy;</p> <p>6) realizacja przez szkoły i placówki, w tym młodzieżowe ośrodki wychowawcze (MOW) i młodzieżowe ośrodki socjoterapii (MOS), programów z poziomu profilaktyki wskazującej, adresowanych do uczniów i wychowanków z utrwalonymi zachowaniami agresywnymi, wymagających interwencji i dalszych działań korekcyjnych, edukacyjno-terapeutycznych;</p> <p>7) opracowanie i upowszechnianie materiałów metodycznych dla nauczycieli i wychowawców do prowadzenia działań z zakresu przeciwdziałania przemy, w tym cyberprzemy;</p>
--	---	---	---

	<p>kryzysowych, w tym związanych z wystąpieniem przemocy.</p>	<p>6) odsetek nauczycieli i wychowawców uczestniczących w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania agresji i przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy, rozwiązywania konfliktów, podejmowania interwencji profilaktycznych, reagowania w sytuacjach kryzysowych;</p> <p>7) odsetek nauczycieli i wychowawców MOW i MOS uczestniczących w szkoleniach z zakresu pracy z uczniami i wychowankami z utrwalonymi zachowaniami agresywnymi.</p>	<p>8) doskonalenie nauczycieli i wychowawców z zakresu przeciwdziałania agresji i przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy, rozwiązywania konfliktów, podejmowania interwencji profilaktycznych, reagowania w sytuacjach kryzysowych;</p> <p>9) doskonalenie kompetencji nauczycieli, wychowawców i specjalistów w zakresie pracy z uczniami i wychowankami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niedostosowanymi społecznie lub zagrożonymi niedostosowaniem społecznym;</p> <p>10) doskonalenie kompetencji wychowawców MOW i MOS w pracy z uczniami i wychowankami z utrwalonymi zachowaniami agresywnymi;</p> <p>11) prowadzenie spotkań dla</p>	
--	---	--	---	--

			<p>rodziców z zakresu metody szkolnej interwencji profilaktycznej oraz edukacji prawnej, w tym konsekwencji prawnych stosowania różnych form przemocy;</p> <p>12) opracowanie i stosowanie procedury reagowania w sytuacjach kryzysowych, w tym związanych z wystąpieniem przemocy w szkole i placówce;</p> <p>13) opracowanie zasad współpracy szkoły z policją lub strażą gminną (miejską) w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w szkole i placówce oraz na terenie szkoły i placówki.</p>
--	--	--	---

Cel operacyjny 2.1. Profilaktyka agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy wpisuje się w osiągnięcie **Celu szczegółowego nr 2**. Osiągnięcie rezultatów sformułowanych dla celu operacyjnego 2.1 sprawi, że zostanie on osiągnięty. Zapisane dla tego celu wskaźniki (wg Programu to Wskaźniki realizacji zadania) są skorelowane zarówno z rezultatami jak i zadaniami, ale ich sformułowania odpowiadają poziomowi produktu, co jest bezpośrednio związane z zadaniami. Wśród wskaźników realizacji zadania nie określono wskaźnika dotyczącego edukacji rodziców. Nie zostały podane pożądane wielkości poszczególnych wskaźników realizacji zadania.

Brakuje określenia wskaźników osiągnięcia rezultatów oraz ich wielkości zakładanej do osiągnięcia.

Dla osiągnięcia rezultatu 2) zwiększenie wiedzy prawnej uczniów i wychowanków, kompetencji interpersonalnych, w tym umiejętności rozwiązywania konfliktów, stosowania mediacji, negocjacji, podejmowania zachowań asertywnych konieczne będzie zrealizowanie aż trzech komplementarnych zadań: 3), 4) i 5). Wojewódzkie Zespoły Koordynujące Program w muszą mieć tego świadomość wybierając zadania priorytetowe na poszczególne lata na poziomie województwa.

Cel szczegółowy nr 2: Zapobieganie i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży	Wskazniki	Rezultat: i nasilenia i młodzieży	trendów i zachowań	zmniejszenie problemowych	zakresu dzieci
Cele operacyjne:	Rezultaty	Wskaźniki	Zadania	Komentarz eksperta	jeśli potrzeba
2.2. Przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych przez uczniów i wychowanków oraz profilaktykę uzależnienia od gier komputerowych, internetu, hazardu.	<p>2.2. Ustabilizowanie trendów lub zmniejszenie zakresu i nasilenia problemów i zachowań problemowych uczniów i wychowanków w zakresie używania substancji psychoaktywnych, uzależnienia od gier komputerowych, internetu i hazardu:</p> <p>1) prawidłowa ocena sytuacji w zakresie problemów i zachowań problemowych uczniów i</p>	<p>1) odsetek szkół podstawowych i gimnazjów, w których zrealizowano rekomendowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>	<p>1) monitorowanie rozpowszechnienia używania substancji psychoaktywnych przez uczniów i wychowanków, w tym środków zastępczych i leków wydawanych bez wskazań lekarza używanych w celach pozamedycznych;</p> <p>2) realizacja edukacji zdrowotnej w szkołach i placówkach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom;</p>	Komentarz eksperta	jeśli potrzeba

	<p>wychowanków dotyczących narkomanii;</p> <p>2) podniesienie wiedzy uczniów i wychowanków na temat negatywnego wpływu substancji psychoaktywnych na zdrowie człowieka;</p> <p>3) doskonalenie umiejętności uczniów i wychowanków dotyczących podejmowania asertywnych zachowań w sytuacji presji rówieśniczej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych;</p> <p>4) zwiększenie jakości programu wychowawczego szkoły i programu profilaktyki w oparciu o przeprowadzoną diagnozę problemów i potrzeb uczniów, rodziców i nauczycieli;</p> <p>5) zwiększenie liczby uczniów i wychowanków zagrożonych niedostosowaniem społecznym i niedostosowanych społecznie</p>	<p>programy z zakresu profilaktyki uniwersalnej oparte na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności w bieżącym roku szkolnym;</p> <p>2) liczba przeszkolonych trenerów, instruktorów i realizatorów rekomendowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p> <p>programów z zakresu profilaktyki uniwersalnej opartych na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w bieżącym roku szkolnym;</p>	<p>3) wdrażanie programów profilaktyki uzależnień z zakresu profilaktyki uniwersalnej, rekomendowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, opartych na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności;</p> <p>4) uwzględnianie rozpoznanych potrzeb i problemów uczniów w zakresie zapobiegania uzależnieniom w programie wychowawczym szkoły i programie profilaktyki;</p> <p>5) udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i placówkach w zakresie profilaktyki uzależnień, w szczególności uczniów i wychowanków zagrożonych</p>
--	--	---	--

	<p>objętych pomocą poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, w zakresie profilaktyki uzależnień;</p> <p>6) podniesienie jakości i skuteczności działań z zakresu profilaktyki uzależnień w szkołach i placówkach przez realizację rekomendowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych programów profilaktycznych opartych na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności;</p> <p>7) zwiększenie sieci liderów młodzieżowych, którzy będą realizować działania na rzecz profilaktyki uzależnień i promowania życia bez uzależnień;</p> <p>8) zwiększenie liczby działań</p>	<p>3) odsetek szkół posiadających program wychowawczy szkoły i program profilaktyki uwzględniający rozpoznane potrzeby i problemy uczniów w zakresie zapobiegania uzależnieniom;</p> <p>4) liczba uczniów i wychowanków korzystających z usług poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym z terapii dla zagrożonych uzależnieniem;</p> <p>5) odsetek szkół i placówek, w których są prowadzone programy i działania profilaktyki selektywnej i wskazującej w bieżącym roku szkolnym;</p> <p>6) odsetek uczniów i</p>	<p>niedostosowaniem społecznym i niedostosowanych społecznie;</p> <p>6) upowszechnianie programów wczesnej interwencji opartych na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, adresowanych do okazjonalnych użytkowników narkotyków, w szczególności marihuany i haszyszu;</p> <p>7) wdrażanie i wspieranie rekomendowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych programów z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej, opartych na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w szczególności dla dzieci i młodzieży ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych</p>
--	--	--	--

	<p>mających na celu zagospodarowanie czasu wolnego, rozwój zainteresowań, uzdolnień, w tym rozwój aktywności fizycznej dzieci i młodzieży;</p> <p>9) zwiększenie kompetencji profilaktycznych nauczycieli i wychowawców w zakresie przeciwdziałania narkomanii i innym uzależnieniom, w tym nabycie umiejętności realizacji programów o potwierdzonej skuteczności;</p> <p>10) zwiększenie umiejętności nauczycieli w zakresie prawidłowego reagowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi;</p> <p>11) podniesienie wiedzy rodziców w zakresie profilaktyki narkomanii;</p> <p>12) zwiększenie aktywności</p>	<p>wychowanków uczestniczących w rekomendowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych programach profilaktycznych z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej opartych na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w bieżącym roku szkolnym;</p> <p>7) odsetek uczniów i wychowanków, w stosunku do których realizuje się indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne w oparciu o orzeczenie o potrzebie</p>	<p>demoralizacją i wykluczeniem społecznym oraz dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także ich rodziców;</p> <p>8) prowadzenie i wspieranie programów i działań profilaktyki selektywnej i wskazującej w MOW i MOS;</p> <p>9) rozwijanie, przy wsparciu dorosłych, profilaktyki rówieśniczej, angażującej liderów młodzieżowych do działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom w środowisku szkolnym i lokalnym i promowania życia bez uzależnień;</p> <p>10) zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozwijanie ich pasji i zainteresowań w ramach zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych;</p> <p>11) podnoszenie kompetencji</p>	
--	---	---	--	--

	<p>jednostek terytorialnego promowania w lokalnym, placówkach, profilaktycznych monitorowanie 13) i placówkami podmiotami, działania rzecz uzależnieniem lokalnym</p> <p>13) poszerzenie współpracy z placówkami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły lub placówki na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom w środowisku lokalnym</p>	<p>kształcenia wydane z uwagi na zagrożenie niedostosowaniem społecznym;</p> <p>8) liczba programów i działań profilaktyki selektywnej i wskazującej realizowanych w MOS w bieżącym roku szkolnym oraz liczba wychowanków uczestniczących w tych programach;</p> <p>9) liczba uczniów i wychowanków włączających się do działań z zakresu profilaktyki rówieśniczej na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom;</p> <p>10) odsetek nauczycieli i wychowawców uczestniczących w formach doskonalenia</p>	<p>nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki uzależnień;</p> <p>12) wdrożenie systemu wsparcia psychologicznego dla nauczycieli, wychowawców w formie m.in. supervizji, coachingu, grup wsparcia z zakresu poprawy jakości systemu oddziaływań profilaktycznych;</p> <p>13) przygotowanie przez szkoły i placówki procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, z uwzględnieniem zadań osób podejmujących interwencje;</p> <p>14) upowszechnianie przykładów dobrych praktyk prawidłowo opracowanych i realizowanych programów wychowawczych szkoły i placówki i programu profilaktyki;</p>
--	--	--	---

		<p>zawodowego z zakresu profilaktyki uzależnień;</p> <p>11) liczba materiałów merytorycznych i metodycznych dla nauczycieli i wychowawców dotyczących jakości oddziaływań profilaktycznych;</p> <p>12) odsetek rodziców uczestniczących w spotkaniach z zakresu profilaktyki uzależnień;</p> <p>13) liczba gmin, które finansowały realizację w szkołach i placówkach rekomendowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania</p>	<p>15) upowszechnianie programów rozwijających kompetencje wychowawcze i profilaktyczne rodziców w zakresie przeciwdziałania narkomanii;</p> <p>16) opracowanie i upowszechnianie publikacji i materiałów kierowanych do rodziców na temat ryzyka używania narkotyków;</p> <p>17) współpraca z rodzicami przy realizacji programów profilaktyki selektywnej i wskazującej, w szczególności dla dzieci i młodzieży ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym oraz dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;</p> <p>18) zintensyfikowanie współpracy szkół i placówek z gminą w sprawie realizacji zadań z zakresu profilaktyki narkomanii zawartych</p>	
--	--	--	--	--

		Problemów Alkoholowych programów profilaktycznych lub interwencyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień adresowanych do młodzieży.	w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii; 19) współpraca szkół i placówek z instytucjami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły lub placówki na rzecz przeciwdziałania narkomanii w środowisku lokalnym.
--	--	--	---

Cel 2.2. Przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych przez uczniów i wychowanków oraz profilaktykę uzależnienia od gier komputerowych, internetu, hazardu służy osiągnięciu **Celu szczegółowego nr 2**. Uzyskanie zakładanych rezultatów pozwoli osiągnąć Cel 2.2.. Nie określono docelowych wskaźników.

Zapis rezultatu 3) jako: doskonalenie umiejętności uczniów i wychowanków nadaje mu raczej charakter opisu działania i w przyszłości utrudni stwierdzenie, czy taki rezultat został osiągnięty.

Wśród wskaźników realizacji zadania pojawiają się zapisy zarówno z poziomu produktu /np. 1) liczba materiałów merytorycznych i metodycznych dla nauczycieli i wychowawców dotyczących jakości oddziaływań profilaktycznych;/ jak i rezultatu: 2) liczba przeszkolonych trenerów, instruktorów i realizatorów rekomendowanych przez (...) Nie wszystkim zadaniom przypisano wskaźniki realizacji zadania. Wynikało to z bardzo dużej liczby przyjętych zadań. Nadmiar wskaźników utrudniałby sprawozdawczość – zdaniem przedstawicieli MEN.

Cel szczegółowy nr 2: Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży	Usabilizowanie trendów lub i nasilenia problemów i zachowań i młodzieży i zmniejszenie problemowych dzieci
---	--

Cele operacyjne:	Rezultaty	Wskaźniki	Zadania	Komentarz eksperta potrzeba	jeśli
<p>2.3. Kształtowanie umiejętności uczniów i wychowanków w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku cyfrowym, w szczególności w środowisku tzw. nowych mediów.</p>	<p>2.3. Podniesienie umiejętności uczniów i wychowanków w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku cyfrowym, w szczególności w środowisku tzw. nowych mediów:</p> <p>1) zwiększenie kompetencji uczniów i wychowanków w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku cyfrowym;</p> <p>2) zwiększenie liczby i dostępności materiałów metodycznych dla nauczycieli i wychowawców z zakresu edukacji medialnej i bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez dzieci i młodzież oraz upowszechnienie informacji o podmiotach udzielających pomocy w tym zakresie;</p>	<p>1) odsetek szkół i placówek realizujących programy profilaktyczne dotyczące zagrożeń przestrzeni medialnej;</p> <p>2) liczba materiałów metodycznych dla nauczycieli i wychowawców dotyczących bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez uczniów i wychowanków;</p> <p>3) liczba szkoleń dla nauczycieli i wychowawców, podczas których zostaną upowszechnione materiały metodyczne dotyczące problematyki bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez</p>	<p>1) realizacja w szkołach i placówkach programów profilaktycznych dotyczących zagrożeń przestrzeni medialnej;</p> <p>2) upowszechnianie przeznaczonych dla uczniów i wychowanków materiałów edukacyjnych dotyczących odpowiedzialnego i bezpiecznego korzystania z nowych mediów;</p> <p>3) wdrażanie programów edukacyjnych dla uczniów i wychowanków dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu oraz sposobów reagowania w sytuacjach zagrożenia;</p> <p>4) opracowanie i upowszechnianie materiałów metodycznych dla nauczycieli i wychowawców dotyczących</p>		

	<p>3) zwiększenie wiedzy rodziców oraz ich współpracy ze szkołą i placówką w zakresie bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez ich dzieci;</p> <p>4) zwiększenie współpracy szkoły i placówki z instytucjami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły lub placówki na rzecz prawidłowego funkcjonowania uczniów i wychowanków w środowisku cyfrowym.</p>	<p>uczniów i wychowanków;</p> <p>4) liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych dla rodziców dotyczących bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez uczniów i wychowanków;</p> <p>5) odsetek szkół i placówek, które nawiązały współpracę z instytucjami i podmiotami wspierającymi działania szkoły lub placówki na rzecz prawidłowego funkcjonowania uczniów i wychowanków w środowisku cyfrowym.</p>	<p>bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez uczniów i wychowanków;</p> <p>5) upowszechnianie informacji o punktach konsultacyjnych i liniach pomocowych dla uczniów i wychowanków, w których można zgłaszać przypadki niebezpiecznych zdarzeń w Internecie;</p> <p>6) opracowanie i upowszechnianie materiałów informacyjnych dla rodziców dotyczących bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez uczniów i wychowanków;</p> <p>7) współpraca z rodzicami uczniów i wychowanków w zakresie bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez ich dzieci;</p> <p>8) poszerzenie współpracy z instytucjami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły lub placówki na rzecz</p>	
--	--	--	--	--

			prawidłowego funkcjonowania uczniów i wychowanków w środowisku cyfrowym.
--	--	--	--

Cel 2.3. Kształtowanie umiejętności uczniów i wychowanków w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku cyfrowym, w szczególności w środowisku tzw. nowych mediów przyczynia się do realizacji **Celu szczegółowego nr 2**. Osiągnięcie rezultatów sformułowanych dla celu 2.3 doprowadzi do zrealizowania tego celu. Brakuje jednak wskaźników docelowych rezultatu.

Cel szczegółowy nr 2: Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży	Rezerwa	Ustabilizowanie lub nasilenie problemów i zachowań	zmniejszenie problemowych	zakresu dzieci
Cele operacyjne:	Wskaźniki	Zadania	Komentarz eksperta	jeśli potrzeba
2.4. Rozwiązywanie kryzysów rozwojowych i życiowych uczniów i wychowanków, m.in. związanych z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych, a także przemocą w rodzinie	<p>Wskaźniki</p> <p>1) odsetek szkół i placówek monitorujących sytuację uczniów i wychowanków związaną z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych;</p> <p>2) liczba uczniów i wychowanków, którym udzielono pomocy w kryzysach</p>	<p>Zadania</p> <p>1) monitorowanie sytuacji uczniów i wychowanków związanej z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych i udzielanie im różnych form wsparcia w zakresie rozwoju emocjonalnego, poznawczego i społecznego;</p> <p>2) uwzględnienie tematyki przeciwdziałania przemocy seksualnej w działalności szkoły i</p>	<p>Komentarz eksperta</p> <p>Zapis rezultatu: 1) zwiększenie działań w zakresie rozwiązywania kryzysów... jest niejednoznaczny: może chodzić o zwiększenie liczby działań, zwiększenie zakresu działań, zwiększenie skali działań.</p>	<p>jeśli potrzeba</p> <p>Zapis rezultatu: 1) zwiększenie działań w zakresie rozwiązywania kryzysów... jest niejednoznaczny: może chodzić o zwiększenie liczby działań, zwiększenie zakresu działań, zwiększenie skali działań.</p>

	<p>rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży, m.in. związanych z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych, a także przemocą w rodzinie;</p> <p>2) zwiększenie aktywności szkół i placówek w aktualizowaniu informacji na temat bieżącej sytuacji uczniów i wychowanków, których rodzice wyjechali za granicę w celach zarobkowych;</p> <p>3) zwiększenie aktywności szkół i placówek w zakresie udzielania pomocy i wsparcia uczniom i wychowankom w sytuacji migracji zarobkowej rodziców;</p> <p>4) zwiększenie świadomości uczniów i wychowanków związanej z ochroną dóbr osobistych człowieka, w tym nietykalności cielesnej;</p> <p>5) podniesienie kompetencji nauczycieli i wychowawców oraz specjalistów zatrudnionych w</p>	<p>sytuacji wyjazdu rodziców za granicę w celach zarobkowych;</p> <p>3) odsetek szkół i placówek, które w swojej działalności uwzględniły tematykę przeciwdziałania przemocy seksualnej;</p> <p>4) liczba osób przeszkolonych w zakresie udzielania pomocy uczniom i wychowankom z poważnymi problemami rozwojowymi i życiowymi;</p> <p>5) liczba szkoleń i innych form doskonalenia kompetencji nauczycieli oraz dyrektorów szkół i placówek z zakresu stosowania procedury „Niebieskie Karty”;</p> <p>6) liczba instytucji i podmiotów</p>	<p>placówki;</p> <p>3) doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców oraz specjalistów zatrudnionych w szkołach i placówkach w zakresie udzielania pomocy uczniom z problemami rozwojowymi i życiowymi;</p> <p>4) doskonalenie kompetencji nauczycieli oraz dyrektorów szkół i placówek w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i stosowania procedury „Niebieskie Karty”;</p> <p>5) udostępnianie rodzicom i opiekunom materiałów informacyjnych i edukacyjnych na tematy związane z kryzysami rozwojowymi i życiowymi dzieci i młodzieży;</p> <p>6) monitorowanie aktywności przedstawicieli oświaty w pracach zespołów interdyscyplinarnych i grupach roboczych w ramach</p>	<p>Dla zadania 5), 6) i 8) nie określono wskaźników realizacji zadania</p>
--	--	--	--	--

	<p>szkołach i placówkach, w zakresie rozpoznawania sygnałów świadczących o kryzysie psychicznym, w jakim znalazł się uczeń i wychowanek i udzielenie właściwej pomocy;</p> <p>6) zwiększenie świadomości rodziców związanej z kryzysami rozwojowymi i życiowymi dzieci i młodzieży i możliwościami udzielania efektywnej pomocy;</p> <p>7) zwiększenie aktywności przedstawicieli oświaty w pracach zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych;</p> <p>8) zwiększenie wsparcia dla uczniów, wychowanków, rodziców i nauczycieli oraz wychowawców przez poszerzenie współpracy szkoły i placówki z instytucjami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły i placówki w środowisku lokalnym.</p>	<p>współpracujących ze szkołą i placówką w ramach sieci wsparcia dla dzieci i młodzieży przeżywających kryzysy rozwojowe i życiowe.</p>	<p>obowiązków służbowych lub zawodowych;</p> <p>7) tworzenie lokalnych sieci wsparcia dla uczniów i wychowanków przeżywających kryzysy rozwojowe i życiowe;</p> <p>8) uwzględnienie tematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie w działalności szkoły i placówki.</p>	
--	---	---	---	--

Cel 2.4. Rozwiązywanie kryzysów rozwojowych i życiowych uczniów i wychowanków, m.in. związanych z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych, a także przemocą w rodzinie wpisuje się w **Cel szczegółowy nr 2**. Uzyskanie rezultatów sformułowanych dla celu 2.4 pozwoli doprowadzić do jego osiągnięcia.

Wskaźniki realizacji zadania są sformułowane na poziomie produktu (np. 5) liczba szkoleń i innych form doskonalenia kompetencji nauczycieli oraz dyrektorów ...) lub rezultatu: 4) liczba osób przeszkolonych w zakresie udzielania pomocy co sprawia wrażenie niekonsekwencji w zapisach. Brakuje informacji o zakładanej do uzyskania wielkości wskaźników.

Podział **Celu szczegółowego 2** na cztery cele operacyjne i dobór rezultatów, zadań i wskaźników odrębnie dla poszczególnych celów operacyjnych był bardzo dobrym rozwiązaniem. Jego zastosowanie ułatwia pracę z dokumentem, czyni go bardziej przejrzystym, zrozumiałym.

Cel szczegółowy nr 3: Promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży		Rezultat: Zwiększenie zaangażowania szkół i placówek na rzecz promowania zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży i ich rodziców		
Cele operacyjne:	Rezultaty	Wskaźniki	Zadania	Komentarz eksperta jeśli potrzeba
3.1. Kształtowanie prawidłowych nawyków dbania o zdrowie własne i innych osób.	1) wzrost liczby szkół, które podjęły działania w zakresie kształtowania u uczniów i wychowanków prawidłowych nawyków dbania o zdrowie własne i innych;	1) odsetek szkół i placówek prowadzących działania z zakresu promocji zdrowego stylu życia;	1) upowszechnianie i realizacja w szkole i placówce programów służących promocji zdrowego stylu życia;	
3.2. Tworzenie i realizowanie całościowej polityki w zakresie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej w szkole i placówce.	2) wzrost liczby szkół przystępujących do programów ustanowionych przez Komisję Europejską, realizowanych przez	2) liczba szkół do przystępujących programów ustanowionych przez	2) upowszechnianie programów edukacyjnych z zakresu zdrowego żywienia i aktywności fizycznej;	

<p>3.3. Tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju emocjonalnego i społecznego uczniów</p>	<p>Agencję Rynku Rolnego, które pozwalają kształtować zwyczaję żywienia dzieci i wpływać na ich dietę, a w szczególności zwiększać spożycie owoców, warzyw, mleka i jego przetworów oraz aktywność fizyczną;</p> <p>3) wzrost liczby uczniów i wychowanków, którzy posiadają wiedzę z zakresu udzielania pierwszej pomocy;</p> <p>4) podjęcie systematycznych działań w szkołach i placówkach na rzecz tworzenia i realizowania całościowej polityki w zakresie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej w szkole i placówce:</p> <p>a) zwiększenie liczby szkół prowadzących drugie śniadanie w szkole,</p> <p>b) zwiększenie liczby szkół zapewniających ciepłe posiłki, z uwzględnieniem norm żywieniowych i preferowanej</p>	<p>Komisję Europejską, realizowanych przez Agencję Rynku Rolnego, mających na celu kształtowanie prozdrowotnych nawyków żywieniowych dzieci i młodzieży oraz aktywności fizycznej;</p> <p>3) odsetek uczniów i wychowanków przeszkolonych z zakresu udzielania pierwszej pomocy;</p> <p>4) odsetek uczniów i wychowanków biorących udział w pozaszkolnych aktywnych formach spędzania czasu wolnego;</p> <p>5) liczba szkół, nauczycieli oraz uczniów będących odbiorcami działań, które mają na celu zwiększenie zaangażowania uczniów w zajęcia wychowania</p>	<p>placówkach programów z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa;</p> <p>4) organizowanie i wspieranie działań służących promocji zdrowego stylu życia, w szczególności:</p> <p>a) organizacja żywienia w szkole i placówce zapewniającego ciepły i zgodny z normami żywieniowymi posiłek,</p> <p>b) uwzględnianie potrzeb dzieci w zakresie diety,</p> <p>c) zapewnienie odpowiedniego asortymentu sklepu szkolnego,</p> <p>d) tworzenie ogródków przyшкоlnych;</p> <p>5) podejmowanie działań ograniczających spożycie napojów o zwiększonej zawartości cukrów i barwników na rzecz konsumpcji wody w celu poprawy zdrowia dzieci i młodzieży;</p>	
--	--	--	---	--

	<p>diety,</p> <p>c) zwiększenie liczby szkół i placówek prowadzących właściwy asortyment w sklepikach szkolnych,</p> <p>d) zwiększenie liczby szkół i placówek prowadzących zajęcia edukacyjne z zakresu prawidłowego żywienia,</p> <p>e) zwiększenie liczby szkół prowadzących świadomą politykę w zakresie aktywności fizycznej;</p> <p>5) zwiększenie liczby uczniów i wychowanków zaangażowanych w aktywność fizyczną w szkole i placówce oraz poza szkołą i placówką;</p> <p>6) zwiększenie wiedzy o dostępności do profilaktycznej opieki zdrowotnej uczniów i wychowanków, w szczególności z terenów wiejskich i ze szkół prowadzących</p>	<p>fizycznego:</p> <p>6) odsetek uczniów i wychowanków, którzy mają dostęp do profilaktycznej opieki zdrowotnej, w tym stomatologicznej, w szczególności z terenów wiejskich i szkół prowadzących kształcenie zawodowe;</p> <p>7) odsetek nauczycieli i wychowawców uczestniczących w szkoleniach z zakresu zdrowego żywienia oraz zapobiegania zaburzeniom odżywiania;</p> <p>8) liczba szkoleń z zakresu edukacji zdrowotnej skierowanych do nauczycieli i rodziców;</p> <p>9) liczba publikacji i opracowań z zakresu</p>	<p>6) planowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja szkolnej polityki w zakresie aktywności fizycznej;</p> <p>7) podejmowanie działań w celu zwiększenia zaangażowania uczniów w zajęcia wychowania fizycznego;</p> <p>8) zagospodarowanie czasu wolnego ze szczególnym uwzględnieniem aktywności fizycznej w szkole i placówce oraz poza nią;</p> <p>9) monitorowanie dostępności do profilaktycznej opieki zdrowotnej uczniów i wychowanków, w szczególności z terenów wiejskich i ze szkół prowadzących kształcenie zawodowe;</p> <p>10) podnoszenie kompetencji nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły i placówki w zakresie realizacji</p>	
--	---	--	--	--

	<p>zawodowe;</p> <p>7) zwiększenie odsetka uczniów z terenów wiejskich i ze szkół prowadzących kształcenie zawodowe korzystających z profilaktycznej opieki zdrowotnej, w tym stomatologicznej;</p> <p>8) podniesienie kompetencji nauczycieli i wychowawców i rodziców w zakresie realizacji edukacji zdrowotnej, w szczególności zdrowego żywienia oraz zapobiegania zaburzeniom odżywiania;</p> <p>9) wzrost zasobów szkół promujących zdrowie i jakości ich pracy w zakresie promocji zdrowia.</p>	<p>edukacji zdrowotnej, w szczególności z zakresu zdrowego żywienia i aktywności fizycznej;</p> <p>10) liczba szkół w sieci szkół promujących zdrowie;</p> <p>11) liczba szkół promujących zdrowie, które uzyskały Wojewódzki lub Krajowy Certyfikat Szkoła Promująca Zdrowie</p>	<p>edukacji zdrowotnej, w szczególności zdrowego żywienia oraz zapobiegania zaburzeniom odżywiania;</p> <p>11) opracowanie i upowszechnianie materiałów z zakresu edukacji zdrowotnej, ze szczególnym uwzględnieniem zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, skierowanych do nauczycieli i rodziców;</p> <p>12) popularyzacja programu sieci szkół promujących zdrowie;</p> <p>13) zwiększenie liczby szkół i placówek podejmujących działania na rzecz promocji zdrowia;</p> <p>14) zwiększenie kompetencji nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły i placówki oraz rodziców w zakresie zdrowego stylu życia;</p> <p>15) podnoszenie jakości pracy</p>
--	--	---	--

			szkół i placówek promujących zdrowie w celu uzyskania Wojewódzkiego lub Krajowego Certyfikatu Szkoła Promująca Zdrowie.
--	--	--	---

Cele operacyjne 3.1, 3.2 i 3.3 przyczyniają się do osiągnięcia **Celu szczegółowego nr 3**. Uzyskanie rezultatów określonych dla **Celu szczegółowego nr 3** (nie przypisano ich poszczególnym celom operacyjnym) przyczyni się do osiągnięcia tego **Celu**. Rezultaty nie zostały opatrzone we wskaźniki docelowe.

Występuje spójność między zadaniami i rezultatami przypisanymi do **Celu szczegółowego nr 3**, dlatego można wnioskować, że realizacja zadań zaproponowanych dla **Celu szczegółowego nr 3** doprowadzi do uzyskania rezultatów zakładanych dla tego celu.

Wskaźniki realizacji zdania sformułowane są zarówno na poziomie produktu (np. 8) liczba szkoleń z zakresu edukacji zdrowotnej skierowanych do nauczycieli i rodziców/ jak i rezultatu: 1) liczba szkół promujących zdrowie, które uzyskały Wojewódzki lub Krajowy Certyfikat Szkoła Promująca Zdrowie, co ukazuje na brak konsekwencji w stosowaniu opisów wskaźników. Nie określono wartości docelowej wskaźników, co utrudni w przyszłości ocenę poziomu ich osiągnięcia.

Zastosowana w Programie numeracja celów operacyjnych dla **Celu szczegółowego nr 3** nie ma konsekwencji w numerach przypisanych результатам, zdaniami i wskaźnikom ich realizacji, a to utrudnia odbiorcy zorientowanie się we wzajemnych powiązaniach między wymienionymi elementami Programu.

Podsumowując analizę logiki dokumentu i Programu można powiedzieć, iż jest on skonstruowany w sposób poprawny. Podział celu głównego na cele szczegółowe jest zasadny. Do każdego z nich dopisano wskaźniki i rezultaty. Ograniczeniem dokumentu jest natomiast sposób w jaki sformułowano rezultaty – najczęściej jako wzrost liczby – co oznacza, że konieczny jest do analizy punkt wyjścia każdego z rezultatów. Nie ma jednak takich danych. Będzie to stanowiło utrudnienie dla określenia w przyszłości poziomu osiągnięcia wskaźników i w konsekwencji oceny ich osiągnięcia. Wyjściem z sytuacji rekomendowanym jest przyjęcie roku 2014 jako roku 0 w realizacji i naliczanie wskaźników rosnąco. Pozwoli to na poprawne sprawozdanie się z Programu na zakończenie.

W programie nie określono, które wskaźniki należy zrealizować na poziomie centralnym a które na poziomie wojewódzkim – jest to ułatwienie dla realizacji zadań, gdyż pozwala na większą elastyczność w podejmowaniu decyzji.